

شاخصه‌های امید از منظر

رهبر شهید انقلاب حجرت الله

سید محمدجواد فاضلیان

اشاره

رهبر شهید انقلاب حجرت الله در بیانیه گام دوم خطاب به جوانان عزیز در مورد چند سرفصل اساسی، توصیه‌هایی کرده است که عبارت‌اند از: علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد، استقلال و آزادی، عزت ملی و روابط خارجی و مرزبندی با دشمن و نیز سبک زندگی. معظم‌له به امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده تأکید بسیاری کرده است:

«اکنون به شما فرزندان عزیزم در مورد چند سرفصل اساسی توصیه‌هایی می‌کنم... اما پیش از همه چیز نخستین توصیه من، امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده است. بدون این کلید اساسی همه قفل‌ها، هیچ گامی نمی‌توان برداشت. آنچه می‌گویم یک امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی است. این جانب همواره از امید کاذب و فریبنده دوری جسته‌ام، اما خود و همه را از نومییدی بی‌جا و ترس کاذب نیز بر حذر داشته‌ام و بر حذر می‌دارم. در طول این چهل سال - و اکنون مانند همیشه - سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن، مایوس‌سازی مردم و حتی مسئولان و مدیران ما از آینده است. خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه‌نشان دادن واقعیت‌ها،

پنهان کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ کردن عیوب کوچک و کوچک نشان دادن یا انکار محسنات بزرگ، برنامه همیشگی هزاران رسانه صوتی و تصویری و اینترنتی دشمنان ملت ایران است؛ و البته دنباله‌های آنان در داخل کشور نیز قابل مشاهده‌اند که با استفاده از آزادی‌ها در خدمت دشمن حرکت می‌کنند. شما جوانان باید پیش‌گام در شکستن این محاصره تبلیغاتی باشید. در خود و دیگران نهال امید به آینده را پرورش دهید. ترس و نومی‌دی را از خود و دیگران برانید. این، نخستین و ریشه‌ای‌ترین جهاد شماست. نشانه‌های امیدبخش - که به برخی از آن‌ها اشاره شد - در برابر چشم شماست. رویش‌های انقلاب بسی فراتر از ریزش‌هاست و دست و دل‌های امین و خدمتگزار، به مراتب بیشتر از مفسدان و خائنان و کیسه‌دوختگان است. دنیا به جوان ایرانی و پایداری ایرانی و ابتکارهای ایرانی، در بسیاری از عرصه‌ها با چشم تکریم و احترام می‌نگرد. قدر خود را بدانید و با قوت خداداد، به سوی آینده خیز بردارید و حماسه بیافرینید.»

این نوشتار بر اساس آیات و روایات اسلامی، به تبیین فرازهایی از سخنان رهبر شهید انقلاب علیه السلام درباره امید و امیدواری می‌پردازد.

امید در قرآن

۱۲

قرآن کریم امیدواری را موهبت الهی به مؤمنان می‌داند و با مقایسه میان مؤمنان و کفار، می‌فرماید هم شما از طرف دشمن به رنج می‌افتید و هم دشمن از طرف شما به رنج می‌افتد و از این جهت مساوی هستید؛ اما برتری امیدبخش جبهه شما در مقابل دشمن این است که خدا به شما وعده پیروزی داده است، درحالی‌که همواره به جبهه مخالف شما وعده هلاکت و انقراض داده است:

۱. بیانیه گام دوم انقلاب: امید کلید اساسی همه فقل‌ها، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲.

﴿وَلَا تَهْتُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا

لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾^۱ «و نباید در کار دشمن سستی و کاهلی کنید که

اگر شما به رنج و زحمت می‌افتید، آن‌ها نیز (از دست شما) رنج می‌کشند با این فرق که شما به لطف خدا امیدوارید و آن‌ها امیدی ندارند. و خدا دانا و حکیم است (و امیدواران را محروم نمی‌سازد).»

و عده خدا به هلاکت و اضمحلال مستکبران در قرآن، فراوان است که در اینجا به همین یک آیه که هم در بردارنده شکست کفار و هم نوید بخش پیروزی مؤمنان است، اکتفا می‌کنیم: ﴿قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ﴾^۲ «با آنان بجنگید تا خداوند آنان را به دست‌های شما عذاب کند و خوارشان سازد و شما را بر آنان پیروز کند و دل‌های مؤمنان را تشفی و مرهم نهد.»

در عرصه جهاد با دشمن، ممکن است بعضی از مجاهدان در میانه راه، به فیض شهادت نائل شوند و شاهد پیروزی نهایی صالحان و شکست دشمنان نباشند؛ اما این نیز عین پیروزی است. آیا شهادت برای امثال شهید سلیمانی و دیگر شهدای انقلاب و دفاع مقدس و مدافعان حرم، کمتر از پیروزی ظاهری بر دشمن است؟! به تعبیر قرآن کریم، ﴿قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسَيْنِ﴾^۳ «بگو آیا شما منافقان جز یکی از دو نیکویی (بهشت و یا فتح) چیزی می‌توانید بر ما انتظار برید؟!»

امید و توحید محوری

هر انسان مؤمنی ممکن است خواسته و ناخواسته و در موقعیت‌های مختلف، گرفتار شرک خفی شود و علل و اسباب زمینی را در کنار علت و سبب اصلی قرار دهد و به افرادی متوسل و امیدوار شود و یا از عواملی ترسان باشد که در مقابل اراده

۱. نساء، ۱۰۴.

۲. توبه، ۱۴.

۳. توبه، ۵۲.

الهی هیچ جایگاهی ندارند. امیر مؤمنان علیه السلام در این باره فرموده است: «اجْعَلُوا كُلَّ رَجَائِكُمْ لِلَّهِ وَلَا تَرْجُوهُ أَحَدًا سِوَاهُ فَإِنَّهُ مَا رَجَا أَحَدٌ غَيْرَ اللَّهِ إِلَّا خَابَ؛ تمام امید خود را به خدا متمرکز کنید و به احدی جز او امیدوار نباشید. به درستی که هیچ کس به غیر خدا امیدوار نشد، مگر اینکه ناامید و ناکام شد.»

توصیه موحّد بودن در بیم و امید، درباره مدیران سیاسی و میدان داران دیپلماسی اهمیت بیشتری دارد تا به حکومت های به ظاهر مقتدر نگاه افراطی نداشته باشند، در شرایط نابرابر از آن ها حل مشکلات را طلب نکنند و بدانند که خدا فوق همه قدرت ها و سزاوار بیشترین امیدهاست. رهبر شهید انقلاب، امام خامنه ای رحمته الله علیه در بیان عبرت های مهم از قضایای اوکراین خاطرنشان کردند: «عبرت اول برای همه دولت ها، این است که پشتیبانی قدرت های غربی از کشورها و دولت های دست نشانده آن ها، یک سراب است و واقعیت ندارد». ایشان اوکراین امروز و افغانستان دیروز را دو شاهد زنده برای دولت های متکی به آمریکا و اروپا خواندند و افزودند: «هم رئیس جمهور اوکراین و هم رئیس جمهور فراری افغانستان گفتند که ما به آمریکا و دولت های غربی اعتماد کردیم، اما آن ها ما را تنها گذاشتند».^۱

امید به خدا موجب رویش امیدها و نتایج فزاینده می شود. چه بسیار امیدهای کوچکی که به امیدها و اتفاقات بزرگ و مبارک تبدیل شده اند و یا امیدهای بزرگی که نتایج دیگری هم در دل خود داشته اند؛ همچنان که یک کشاورز گندم می کارد، اما محصولات دیگری هم نصیب او می شود.

هر که کارد قصدِ گندم باشدش گاه، خود، اندر تبع می آیدش^۲

۱. عبدالواحد بن محمد تمیمی آمدی، تصنیف غررالحکم و دررالکلم، ج ۲، ص ۲۴۷.

۲. سخنرانی تلویزیونی رهبر شهید انقلاب رحمته الله علیه به مناسبت عید مبعث، ۱۴۰۰/۱۲/۱۰.

<https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=49673>

۳. سایت گنجور، مثنوی معنوی، دفتر دوم، بخش ۵۲.

<https://ganjoor.net/moulavi/masnavi/daftar2/sh52>

در روایتی از امیرالمؤمنین علیه السلام آمده است:

«كُنْ لِمَا لَا تَرْجُو أَرْجَى مِنْكَ لِمَا تَرْجُو فَإِنَّ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ عليه السلام خَرَجَ يَفْتَبِسُ نَارًا لِأَهْلِيهِ فَكَلَّمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَرَجَعَ نَبِيًّا وَخَرَجَتْ مَلَكَهُ سَبًّا فَأَسْلَمَتْ مَعَ سَلِيمَانَ عليه السلام وَخَرَجَتْ سَحْرَةَ فِرْعَوْنَ يَطْلُبُونَ الْعِزَّ لِفِرْعَوْنَ فَرَجَعُوا مُؤْمِنِينَ؛ نسبت به آنچه امید نداری، امیدوارتر از آنچه به آن امید داری، باش؛ زیرا موسی بن عمران علیه السلام از شهر خارج شد تا برای امتش از خدا طلب آتش کند، خداوند با او سخن گفت و به عنوان رسالت مراجعت کرد. ملکه سبأ نیز کافر از شهر خارج شد، ولی نزد سلیمان علیه السلام مسلمان شد و جادوگران فرعون برایش طب عزت می کردند، ولی خودشان با ایمان بازگشتند.»

سید حسن نصرالله علیه السلام، دبیرکل حزب الله لبنان، می گوید:

یک بار همراه شورای حزب الله لبنان در محضر مقام معظم رهبری مدظله العالی بودیم. اوج سختی و تنگنایی ما بود و خیلی به حزب الله سخت می گذشت. کنفرانس شرم الشیخ هم صورت گرفته و همه توطئه کرده بودند که حزب الله را نابود کنند. وقتی که ما با رهبر معظم جهان اسلام دیدار داشتیم، ایشان به ما امید داد و فرمود: «شما پیروز می شوید، این چیزها زیاد مهم نیست.»^۲

امید و توکل

رهبر شهید انقلاب علیه السلام یکی از مایه های امید را توکل می دانند: «یکی از مایه های امید عبارت است از توکل به خدای متعال. العاقبه للمتقين. وقتی شما اهل تقوا بودید، پاک دامن بودید، رعایت امر و نهی الهی را کردید، خدا با شماست. وقتی خدا با انسان است، یعنی پیروزی با انسان است.»^۳

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۳۴.

۲. هادی حسین خانی نائینی، بال و پرهای امام (برشی از سیره عملی نمایندگان امام خمینی علیه السلام در استان ها)، ص ۱۱۸.

۳. بیانات در دیدار نخبگان و استعداد های برتر علمی، ۱۳۹۸/۰۷/۱۷.

حافظ تکیه بر تقوا و دانش منهای توکل را نوعی کافری می‌داند:

تکیه بر تقوا و دانش در طریقت کافری است

راهرو گر صد هنر دارد توکل بایدش^۱

ویژه نامه امام شهید

توکل از مفاهیمی است که میوه مبارک و شوق‌انگیز تعالیم انبیاست و جای آن در تعالیم سکولار فیلسوفانه و علوم انسانی خالی است. این حدیث شریف که گفت‌وگویی میان رسول خدا ﷺ و جبرئیل است، ابعاد مختلف توکل را بیان می‌کند:

«وَمَا التَّوَكُّلُ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ الْعِلْمُ بِأَنَّ الْمَخْلُوقَ لَا يَضُرُّ وَلَا يَنْفَعُ وَلَا يُعْطَى وَلَا يَمْنَعُ وَاسْتِعْمَالَ الْيَأْسِ مِنَ الْخَلْقِ فَإِذَا كَانَ الْعَبْدُ كَذَلِكَ لَمْ يَعْمَلْ لِأَحَدٍ سِوَى اللَّهِ وَ لَمْ يَرْجُ وَ لَمْ يَخَفْ سِوَى اللَّهِ وَ لَمْ يَطْمَعْ فِي أَحَدٍ سِوَى اللَّهِ فَهَذَا هُوَ التَّوَكُّلُ»^۲ پیامبر اکرم ﷺ

از جبرئیل سؤال کرد توکل بر خدا یعنی چه و چگونه است؟ جبرئیل گفت: توکل یعنی یقین داشتن به اینکه مخلوق نه قدرت زیان رساندن و نه قدرت سود دارد، نه چیزی می‌دهد و نه از چیزی جلوگیری می‌کند و به طور کلی از مخلوق مأیوس شده و هیچ امیدی به آن‌ها نداشته باشی و هنگامی که انسان چنین حالتی پیدا کرد، تمام کارهایش برای خدا خواهد بود و هیچ عملی را برای غیر او نمی‌کند و به غیر او امیدوار نمی‌شود و از غیر او نمی‌ترسد و چشم طمع از غیر او ندارد. این است توکل.»

البته توکل با سستی، کاهلی، خفتگی و فارغ بودن سازگار نیست؛ بلکه بخش جدایی‌ناپذیر کار و تلاش است.

۱. سایت گنجور، غزلیات حافظ، غزل شماره ۲۷۶.

<https://ganjoor.net/hafez/ghazal/sh276>

۲. محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، ج ۶۶، ص ۲۷۳.

با توکل زانوی اشتر ببند

گفت پیغمبر به آواز بلند

از توکل در سبب کاهل مشو

رمز الکاسب حبیب الله شنو

تا دم آخر دمی فارغ مباش^۲

اندر این ره می تراش و می خراش

امید به زوال و نابودی دشمنان

رهبر شهید انقلاب علیه السلام یکی از عوامل امیدواری انسان را ضعف دشمن و فرسودگی جبهه مقابل و زوال تمدن غرب می دانند:

«این‌ها نابودشدنی هستند. ... این ظواهر نباید کسی را گول بزند؛ این‌ها رفتنی هستند، این‌ها ساقط‌شدنی و نابودشدنی هستند. ﴿إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾^۳. این‌ها باطل‌اند و قطعاً دچار زوال و سقوط و بدبختی و فروافتادگی خواهند شد؛ در این هیچ تردیدی نیست. البته ممکن است چهار صباح زودتر یا دیرتر انجام بگیرد، بستگی دارد به اینکه مؤمنین، جامعه مؤمن، چه جوری عمل بکنند. اگر درست عمل بکند، این اتفاق زودتر می‌افتد. اگر درست عمل نکند، این اتفاق چهار صباح دیرتر می‌افتد؛ اما حتماً این اتفاق می‌افتد. هم این‌ها، هم آن کسانی که این‌ها چشم امیدشان به آن‌هاست، همه ساقط‌شدنی هستند.»^۴

عمر و مهلت طولانی برای فرعونیان نتیجه‌ای، جز غرق شدن در باتلاق گناهان ندارد؛ همچنان که به ابلیس تا روز رستاخیز مهلت داده شد.

عُمرِ خوش در قُرب، جان پروردن است

عمرِ زاغ از بهر سرگین خوردن است^۵

۱. سایت گنجور، مثنوی معنوی، دفتر اول، بخش ۴۵. <https://ganjoor.net/moulavi/masnavi/daftar1/sh45>

۲. همان، بخش ۹۲. <https://ganjoor.net/moulavi/masnavi/daftar1/sh92>

۳. اسراء، ۸۱.

۴. بیانات در محفل انس با قرآن کریم، ۱۳۹۶/۰۳/۰۶. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=36663>

۵. سایت گنجور، مثنوی معنوی، دفتر پنجم، بخش ۳۶. <https://ganjoor.net/moulavi/masnavi/daftar5/sh36>

پیروزی پیامبران عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بر حکومت‌های ستمگر در گذشته‌های تاریخ و نیز نابودی و فروپاشی بعضی از قدرت‌های مردم‌ستیز معاصر مانند حکومت سوسیالیستی شوروی، رژیم بعثی عراق، حکومت خودکامه شاهنشاهی ایران و سرنگونی ذیلانیه بعضی رؤسای خودکامه و خودفروخته عربی مانند انور سادات، حسنی مبارک و معمر قذافی را در همین زمان دیده‌ایم. بنابراین مؤمنان هرگز مرعوب ابهت این قدرت‌های پوشالی نمی‌شوند؛ بلکه منتظر شکست نهایی آن‌ها هستند. خدای متعال حتی به پیامب صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ این هشدار و دلگرمی را می‌دهد: ﴿مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْزِرُكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ﴾؛ «جز کسانی که کفر ورزیدند، کسی در آیات خداوند جدال و ستیزه نمی‌کند؛ پس تحرک آنان در شهرها تو را نفریبند.»

مانورهای نظامی، کنفرانس‌های سیاسی، سفرهای دوره‌ای و قراردادهای بین‌المللی که از سوی سران استکبار برگزار می‌شود، از مصادیق «تقلبهم فی البلاد» است.^۲ شکست‌های آمریکا مانند شکست در صحرای طبس، ناکامی در تحریم گسترده و همه‌جانبه ایران، ناکامی در حمایت از داعش و نداشتن واکنش مناسب در مقابل یورش ایران به پایگاه عین‌الاسد، شکست‌های پی‌درپی اسرائیل از محور مقاومت و خروج متجاوزان آمریکایی از افغانستان، مصداق‌هایی از ضعف دشمنان است که در تاریخ معاصر اتفاق افتاده است و نسل حاضر، شاهد مستقیم این ذلت قدرت‌های پوشالی و ببرهای کاغذی بوده‌اند. از آنجاکه ضعف دشمنان یکی از سنت‌های الهی است، ما همواره منتظر شکست‌های دیگر این دشمن ضعیف هستیم.

شخصیتی مانند شهید قاسم سلیمانی در شکستن ابهت پوشالی این ببر کاغذی نقش اساسی داشت؛ چراکه ضعف دشمن را باور داشت.

۱. غافر، ۴.

۲. محسن قرآنی، تفسیر نور، آیه ۴ سوره غافر.

تاریخ گواهی می‌دهد که بسیاری از وعده‌های الهی به مؤمنان و ستم‌دیدگان محقق شده است. ما نیز باید به وعده‌های الهی امیدوار باشیم و به راستی چه کسی از خداوند در عمل به وعده خود صادق‌تر است؟ همراهی خدا با «مؤمنان حاضر در صحنه» در این آیه با صراحت بر زبان حضرت موسی علیه السلام جاری شده است؛ آنگاه که حضرت موسی علیه السلام و همراهانش تحت تعقیب فرعون و در آستانه غرق در رود نیل بودند، وحشت‌زده شدند و به موسی علیه السلام گفتند: الآن یا غرق می‌شویم و یا دستگیر. حضرت موسی علیه السلام به آن‌ها فرمود: **﴿قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾**.^۱ گفت: چنین نیست؛ قطعاً پروردگارم با من است و مرا هدایت خواهد کرد. در این لحظه آب شکافته شد و آن‌ها به سلامت از رود نیل عبور کردند.

آیات بسیاری از قرآن کریم به همراهی خدا با مؤمنان و دفاع از آنان شهادت داده‌اند. شرط حمایت و دفاع خدا از مؤمنان، این است که جبهه و مقاومتی را علیه استکبار تشکیل داده باشند؛ وگرنه این نصرت‌های الهی برای عافیت طلبان خانه‌نشین جاری نمی‌شود. رهبر شهید انقلاب علیه السلام می‌فرماید:

این وعده الهی است. فرموده است: **﴿إِنَّ اللَّهَ يُدْفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾**.^۲ هرکسی که مؤمن به خداست، خدا از او دفاع می‌کند. خب خیلی از مؤمنین در دنیا هستند، خدا از آن‌ها دفاع نکرده - مؤمنینی که زیر لگد مستکبرین دارند له می‌شوند - چرا؟ این به خاطر این است که به سنت‌های دیگر الهی عمل نشده است. به خاطر این است که حرکت نشده، قیام نشده، اقدام نشده. بنابراین مجاهدت لازم است، تلاش لازم است. یک ملتی اگر مؤمن به خدا بود، اما تلاش نکرد، مجاهدت نکرد، البته لگدمال می‌شود. آن «یدافع عن الذين آمنوا» دیگر اینجا را نمی‌گیرد.^۳

۱. شعرا، ۶۱.

۲. حج، ۳۸.

۳. بیانات در دیدار سفرا و رؤسای نمایندگی‌های سیاسی ایران در خارج از کشور، ۱۳۹۰/۱۰/۰۷.

رهبر شهید انقلاب علیه السلام می فرماید: «اگر امید نباشد، هیچ یک از کارهای بزرگ انجام نمی گیرد.»^۱ در هر نقطه‌ای از زمین و حتی بخش‌هایی از فضا که انسان امروز بدان دسترسی یافته، احداث و ایجاد شهرها، بناها، کارخانجات، سدها، صنایع عظیم و پیچیده، باغستان‌ها و کشتزارها و... نتیجه امید انسان به نتایج، ثمرات و دستاوردهای این اقدامات بوده است. بدون این امید، کره خاکی جز سنگ، خاک، درخت‌ها، علف‌ها، آب‌های بلااستفاده و بی مصرف، زمین‌ها و بیابان‌های بایر و موات چیزی وجود نداشت.

گر نبودی میل و امید شجر کی نشاندی باغبان بیخ شجر؟!^۲

همت بلند مؤمنانه اقتضا می کند که انسان به سفر و جایگاه ابدی خود بیندیشد، اما بسیاری از امیدبخشی‌های قرآن و روایات و نیز دعاهایی در صحیفه سجادیه، ناظر بر نیازهای دنیوی مؤمنان است. رهبر شهید انقلاب، امام خامنه‌ای علیه السلام می فرماید:

«در آن دوگانه امیدواری و نومی‌دی، دچار نومی‌دی هم نباید بشویم: ﴿لَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾^۳ - که در سوره یوسف است - این مربوط به مسائل دنیایی است. ﴿لَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ﴾ مربوط به مسائل معنوی نیست مربوط به پیدا کردن یوسف علیه السلام است: ﴿يَا بَنِي إِدْرِسَ أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يَوْسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ﴾. ﴿لَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ﴾ در پیدا کردن یوسف علیه السلام که یک امر دنیایی است. پس بنابراین، این ﴿لَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ﴾ یک امر کلی است در امور دنیایی. البته در امور اخروی هم همین جور است، اما آیه در مورد امور دنیایی است. ﴿لَا تَأْيِسُوا﴾ چرا انسان مأیوس باشد؟ نه خیر، ما امیدواریم که بتوانیم بینی

۱. گزیده‌ای از بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۸/۰۷/۰۴.

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43591>

۲. سایت گنجور، مثنوی معنوی، دفتر چهارم بخش ۲۰، sh20/daftar4/masnavi/moulavi/ganjoor.net

۳. یوسف، ۸۷.

این قدرت‌های مستکبر را به خاک بمالیم و رغم آنفشان کنیم؛ می‌توانیم این کار را [بکنیم]، امیدواریم.^۱

ناامیدی، سم مُهلک

ناامیدی از وسوسه‌های شیطانی ناشی می‌شود؛ وسوسه‌هایی که در دل رسوخ می‌کند و انسان را از تلاش بازمی‌دارد. به گواهی آیات قرآن، ابعاد وسوسه شیطان بسیار متنوع است؛ اما یکی از مهم‌ترین آن‌ها، وعده فقر و مایوس کردن آدمی از بی‌نیازی است: ﴿الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾^۲ «شیطان شما را وعده فقر و بی‌چیزی دهد و به کارهای زشت و بخل و ادا کند و خدا به شما وعده آمرزش و احسان دهد و خدا را رحمت بی‌منتهاست و (به همه امور جهان) دانا است.»

انبیا گفتند نومیدی بد است فضل و رحمت‌های باری بی‌حداست^۳

ناامیدی انسان را منزوی، خانه‌نشین و بی‌خاصیت می‌کند و از نگاه اسلام جزو گناهان کبیره به شمار می‌آید. امام خمینی علیه السلام در تحریر الوسیله، یأس را در صدر گناهان کبیره دانسته و این صفت رذیله را اولین ساقط‌کننده عدالت معرفی کرده است.^۴ امام صادق علیه السلام فرموده است: «مَنْ أَكْبَرَ الْكَبَائِرِ عِنْدَ اللَّهِ الْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ وَ الْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ»^۵ بزرگ‌ترین گناهان کبیر نزد خدا، یأس از روح‌الله و ناامیدی از رحمت و نیکی خداست.»

۱. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۹۷/۱۲/۲۳.

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۴۱۹۹۴>

۲. بقره، ۲۶۸.

۳. سایت گنجور، مثنوی معنوی، دفتر سوم، بخش ۱۳۶.

<https://ganjoor.net/moulavi/masnavi/daftar۳/sh۱۳۶>

۴. سید روح‌الله موسوی خمینی، تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۲۷۴.

۵. محمد بن یعقوب کلینی، الکافی، ج ۴، ص ۴۷۲.

رهبر شهید انقلاب علیه السلام با تأکید بر مسئله امیدواری می‌فرماید: «امروز جریانی در داخل و خارج وجود دارد برای دمیدن روح یأس به جای دمیدن روح امید»^۱. ایشان در دیدار با نخبگان علمی فرمود: «ناامید نباید شد، هیچ چیزی برای شمای جوان موجب ناامیدی نباید بشود... ناامیدی، سم است»^۲.

فهرست منابع

کتاب

۱. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، تصنیف غررالحکم و دررالکلم، تحقیق مصطفی درایتی، چاپ اول، قم: دفتر تبلیغات، ۱۳۶۶ش.
۲. حسین خانی نائینی، هادی، بال و پرهای امام (برشی از سیره عملی نمایندگان امام خمینی علیه السلام در استان‌ها)، چاپ اول، قم: بوستان کتاب، ۱۴۰۰ش.
۳. قرائتی، محسن، تفسیر نور، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن، ۱۳۸۳ش.
۴. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، چاپ اول، قم: دارالحدیث، ۱۴۲۹ق.
۵. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، تحقیق جمعی از محققان، چاپ دوم، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ق.
۶. موسوی خمینی، سید روح‌الله، تحریر الوسیله، چاپ اول، قم: مؤسسه مطبوعات دارالعلم، [بی‌تا].

سایت‌ها

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای علیه السلام.

۱. بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۱۳۹۸/۰۳/۰۸
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=42700>

۲. بیانات در دیدار مدال‌آوران المپیادهای علمی و اعضای تیم ملی والیبال جوانان، ۱۳۹۸/۰۵/۱۵
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=43188>